

Het hielmerk staat op tafel

Kees Faas (keesfaas@hotmail.nl)

Goudse versierde pijpen uit de tweede helft van de achttiende eeuw met op de ketel een voorstelling van een dame en heer, gezeten op stoelen met hoge rugleuning aan weerszijden van een balpoottafel komen voor met diverse merken. Onder andere met het merkdubbel kruis.

Op deze pijpenkoppen zit de heer links en rookt een lange Goudse pijp (afb.3). Daarbij heft hij zijn wijnroemer tot boven op zijn stoel. De dame rechts op de pijpenkop heft haar roemer boven de tafel (afb.1). Beide personen zijn niet naar elkaar toegewend, maar naar de roker, die op deze wijze bij de scène wordt betrokken. Aan de bovenzijde vermeldt een tekstlint; *De Goede Vrindschap*. Dergelijke pijpenkoppen bezitten een hiel met hielmerk en eventueel een Gouds bijmerk op de zijkant van de hiel. De rechter pijpenkop [hoogte 51 mm.] voldoet aan die eis; hiel met hielmerk; dubbel kruis; bijmerk het wapen van Gouda op de rechterzijde van de hiel (afb.1). Hoewel de linker pijpenkop [bodenvondst Zaandam] uit dezelfde mal afkomstig is, ontbreekt de hiel volledig. De plaats waar de hiel had moeten zitten is als een cirkeltje nog goed zichtbaar aan de onderzijde van de pijpenkop (afb.2). Deze plek voelt enigszins ruw en korrelig aan en werd niet opnieuw gladgestreken. Qua oorzaak ging er tijdens het productieproces iets mis, waardoor de hiel geheel afgebroken is. Desondanks wilde de Goudse pijpenmaker deze pijp toch in productie brengen en zette zijn merk; dubbel kruis; aan de voorzijde, precies midden op tafel tussen de wijnfles en het komfoor (afb.4). Het merk; dubbel kruis; is gestempeld over de schuine kamstrepen heen. Het aanbrenge van dit merk vond dus plaats na het kammen van de voorkant. Overigens rookt de heer uit de tafelscène een pijp, waarvan de kop ook op tafel rust, compleet dus met hiel (afb.3).

Goudse pijpenmakers die in de tweede helft van de achttiende eeuw het merk ; dubbel kruis; voerden zijn : Jan Boms [1753-1778]; Adriana van der Linde, weduwe van Jan Bons [1778-1785]; Arnout Carlier [1785-1798]; Jan van der Maas [1798-1811].

Literatuur;

Duco, D.H., 2003. Merken en Merkenrecht. Amsterdam

